

LO GRINHON

LA GAZETA DAU VIVARÈS D'EN
NAUT

SOMARI

1. Tornar faire
2. Conte de la Montanha (lo Revessin)
3. Lo capucin e los volurs (P. Cròs, radio vivarès e Noël Avenas)
4. Lo Picat (P. C.)
Per Charrèiras : Iteve (G.B.)
Los mots crosats dau Gui
5. Per legir : *Chamin de copagòrja*, Joan Ganhaire e *Vilajalet*, Jan-Peire Reidi (M.N.)
6. Per Charreiras : L'Abî Uradou (G.B.)
Per Rire : Los pertus
7. Lo Beure e lo Minjar : Sopa freda a las cocordetas (Lucette Rouchier)
8. Un País en chamin. País de Sant-Farcián en Ardecha verda

N° 86 Estiu de 2015 - Setembre

Tornar faire

Veiquià un Grinhon d'estiu que d'un pauc mai passava sus l'endarrèir. Será doncas nòstre Grinhon de rintraa.

Per començar, quauques mots sus aqueste estiu que s'achaba e que fuguèt ben ocupat. Nòstres artistas « Parlarem » an pro virat. Lo Marc chantèt ès Tença per la secondada edicion de la Retornada, lo 10 de julhet. Poiem mai senhalar Rural Café e sa chantaira « Parlarem », l'Ugueta, que faguèran una tornaa d'estiu en tres datas, lo 18/07 a la ferma de Borlatier, au pé dau Gerbèir de Jonh, lo 28/07 ès Sant Esteve (de Lugdares) e lo 4 d'òst ès Sant Cirgues (en Montanha). Atencion (veire paja 8) lo Marc e l'Ugueta se tòrnan trovar per formar çò qu'apelan lo « Duo d'oc », lo dissande 12 de setembre ès Vaudavent. E tot aquò será per onorar una altra artista de Parlarem, nòstra Marie Mourier.

Tota una equipa de Parlarem se retrovèt mai a l'Estivada de Rodes (22 au 25 de julhet). L'Estivada es tots los ans un grand moment de l'occitanisme, vos en farem benlèu un raportatge dins un autre Grinhon.

Encuei qu'es la rintraa e van tornar préner los cors d'occitan.

En vila ès Anonai son anonciats per lo luns de vespre (19h30-21h) a la M.J.C.. Tot aquò será precisat diluns 8 de setembre, participacion libra, per veire. Animators : Jean-Luc Fourel

(de seure paja 7)

LO GRINHON

es la gazeta de l'associacion occitana
PARLAREM EN VIVARÈS
D'ès Anonai. Es mandat a tots los aderents.

Per lo recèure, mandar

12 € per una persona

15€ per un coble a :

LO GRINHON (G. Betton)

La petita Comba

27 rua Marcel Bruyère

07100 ANONAI

Faire lo chec a l'òrdre de PARLAREM EN
VIVARÈS.

Las adesions partan dau n° de Prima
e s'achaban daube lo n° d'Ivèrn...

An participat au Grinhon 86 :

Patric Cròs, Marc Noalha, Luceta Rochièr, Gui Legrand, Lo Revessin e Gerard Betton (Conte de Noël Avenas)

Conte de la montanha

Aquò se passèt dins un país de la montanha d'Ardecha, dau temps que Loís lo XIVe èra rei de França.

Lo vent bofava, barontava las parets, foitava las estroblas. Un traucha país traversava lo vilatge au moment onte lo solelh tracolava darrèir lo suc, la nueit tombava. L'òme pichava a las pòrtas sarraas. Tròp de traina grolas corián lo país e lo monde de la campanha se tenián au caire. Los chins japavan, bramavan a la mòrt, lo traina biaça contunhava son chamin quand una pòrta se badèt. Qu'èra aquela de l'Antoarda, devòta e richa femna. Lo peulhós aus elhs rotges, a la trista figura sos son croèi chapèl a tres banas rintrèt. Fuguèt ben receput, aguèt la bona plaça au caire dau fuòc. E per la nueit lhi bailèran l'arcòva.

Au meitan de la nueit l'òme se botèt a gençar. Son bofe rauchós se mesclava au brut de l'aura en tempèsta defòra. L'Antoarda s'èra levaa, preparava d'erbas, de racinas, per de tisanas, se tormentava, mas de'n bada.

Lo traucha país èra a merir. Un moment badèt los elhs e dins un boffe recomandèt a sa bona ostessa de conservar sa vielha pelha, en sovenir. Insistava. Benlèu dejà deslirava que meriguèt au bot de la nueit en mesme temps que las darrèiras brasas dau fuòc.

L'Antoarda sortiguèt un linçòl per i còser la despolha dau maleürós. Fuguèt puei enterrat dins lo carrat dau cementere onte son los pelegrens perduts sus lo chamin dau Puei. Lo curat marmotèt un pauc de latin, benesiguèt bien viste la tomba que dejà bronzicavan de borrihons de neu. Aqueste ivern, la tèrra jalèt a quatre pés e los lops bramèran la fam tot alentorn dau vilatge.

La pelha dau mòrt, la vouguèran bailar a l'entèrramòrt coma paiament, mas ne'n vouguèt pas. Intereissava dengun. L'Antoarda la pendolèt a un pau dins son jardin coma espaventau.

Lo freid de l'ivern, la nèu, la tempèsta achabèran de l'espanlar. Quand lo cocut tornèt cantar la prima ne'n demorava ren. Los varlets de l'Antoarda venguèran coma tots los ans per bessar lo jardin. Granda fuguèt la susprisa quand, a chasque còp de piocha, volavan de loís d'aur e d'argent. I aviá quantitat de pièças e de diferents reiaumes. Ne'n chaupuguèt convenir, lo mantel dau paure traucha país èra cosut sus un tresaur.

(Adaptacion franc libra e traduccion per Lo Revessin, d'après « Histoire de la cloche des Trépassés », Régis Sahuc, Vent d'Usclades, 1966)

barontava... : frappait les murs
traucha país, traina grolas, traina biaça, peulhós : mendiant

caire : coin du feu

croèi : de peu de valeur

chapèl a tres banas : tricorne

arcòva : alcove

gençar : gémir, rauchós : rauque

de'n bada : en vain

pelha : vieil habit, ici manteau

linçòl : drap, còser : coudre
pelegrens : pèlerins
Puei : Puy en Velay
bronzicar : neiger, flocons de neige qui tombent de façon éparse.
borrihons : flocons de neige

pendolèt, v. pendolar : pendre
pau : piquet
espanlar : déchirer, réduire en lambeaux
bessar : bêcher

chaupuguèt : il fallut

(De seure)

Lo capucin e los Volurs

Vos soventètz de las emissions « Paraulas d'òc » sus « Radiò-Vivarés » ?

Lo Gerard es a numerisar tot aquò (mai de 300 cassetas d'auvir e botar en MP3).

Dins quello tresaur de nòstra lenga poiem trovar de chançons, d'istòras, de racontes sus lo biais de viure ès nosautres a la debuta dau sègle XX^{en} ...

Veiquià una istòria que nos contèt lo Noel Avenas dins l'emission dau 12 octòbre de 1982, qu'èra una velhaa ès Auson

(transcripcion Patric Cròs)

Qu'èra dins lo temps, saves, que n'i aviá gis de veituras, qu'èra pas coma iuera. N'i aviá un bon paire capucin que ramassava los sòus dins las paroissas per l'evesque.

Aviá traficacat d'ès La Lauvei, d'ès Satiliu, d'ès Praèus, d'ès Quintenas, d'ès Sant Roman, puei se'n tornava per lo Mahun, e saves que l'amont ès Sant Saflorián li bevon de bons canons. E savo pas çò que li avian fait mas quello paure òme se'n anava en chantant per los bòscs.

Quand, arriat l'amont au còl daus Grands, los volurs i tomban dessus. E te l'emponhan, mas coma qu'èra un òme que discutava bien, que prechava bien, lhòrs contet quauquas petitas bestisas quò los fasiá bien rire e l'emmenan ès elis.

Quand son arriats savo pas d'onte dau costat de las Chalaïas, un país un brison sauvatge, que l'i veïan ren, lo fan rintrar dins una caverna, e quò n'i sentiá bon aquí dedins, diso qu'aquò. I a una dinda qu'èra en trin de rostir sus una bròcha e quò sentiá bon ! Enfin basta, elo començava de dire, vau faire totjorn un bon sopar, si me gardan los sòus de l'evesque tant pis mas que me laissen en viá.

Mas qu'èra pas quò. Tot d'un còp metan la dinda sus la tabla e lo chèf daus bandits li ditz « Iuera qu'es finit de rire, çò que faretz a quela bèstia, nosautris vos zò farem »

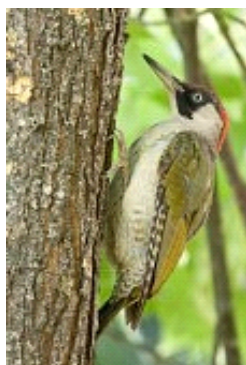
E quela dinda l'èra sus lo ventre e un curat pòt pas donar la benediccion a quauqu'un qu'es cojat sus lo ventre, quò se fai pas. Alòrs la vira de l'abochon e quí, dau costat de la coa, te veguèt sortir una sauça, una genta sauça jauna. Comença de faire lo sinha de crotz, lèva la tèsta en l'èr e ditz « *merci Seigneur* » e te rintra son dèt quí dessus la coa, lo torna sortir daube quela genta sauça jauna puei lo lica.

Rapelètz-vos bien çò qu'aviá dit lo chèf daus volurs :« çò que faretz a quela bèstia, vos zò farem »

E ben n'i a pas un que zò vouguèt faire, sortiguèran tots per degular e elo se sauvèt daube son chavalh e son aur.

E se pòt mai auvir sus youtube : <http://youtu.be/uxjHP0C0Vd0>

Lo picat

Lo picat So fa de pintura
Lo picat Sieta se fa totjorn invitar
Lo picat Dor es sus son chavalh
Lo picat Sa manda de fotòs sus internet
Lo picat Nica minja afòra
Lo picat Ròs legís Tintin
Lo picat Rdia viu dins lo Nòrd de la França
Lo picat Picacòlegrama joa aube los enfants

P. C.

Per Charrèiras

Los que se permanen sus aqueste chamin devon ben se demandar qui poviá ben èsser aquel Iteve que fuguèt Sent.

Ne'n coneissetz vosautres d'Iteve ? Qu'es pas un nom, nimai un petit nom que se rencontra tant sovent.

Alara fau chercher dau costat de la linga dau país, mas pas aquela que l'òm aprend a l'escola, pas aquela que siem forçats d'empleiar tots los jorns, juste aquela qu'es pas reconeissuá per las autoritats, l'occitan qu'avem acostumat d'apelar *patois*.

ITEVE, doncas :

Fau partir d'Esteve, petit nom que l'òm rencontra pron sovent. E savetz ben que nosautres avem una prononciacion ben especiala : los « es », los virem en « ei ». Per exemple escrivem « l'escòla » mas prononciem : « l'eicòla » e meme sovent, « l'icòla » !

Veiquià perqué Esteve s'es pogut prononciar *Eiteve* puei *Iteve*. E qu'es coma aquò que l'an auvit dire aqueles qu'an escrit aquí Iteve, tot simplement coma quò se prononcia (se prononciava)

Esteve, petit nom occitan, fai « Etienne » en *patois* francés, e aquele chamin de Sent-Iteve, marca franc la direccion de « *Saint-Etienne* » au genti vilatge de Bonluòc (Boulieu lès Annonay)

G.B.

Los Mots Crosats dau Gui

	A	B	C	D	E	F	G	H
1								
2			■					
3							■	
4				■				
5			■			■		
6							■	
7					■			
8								

1- Code o janolh. 2- Matinada / País de Bidasse. 3- Mandela o Amiral. 4- Portilhon / En Indonesia. 5- Fin de vida (per un Francés) / Capone / Abituda. 6 - Rendre mai viu. 7- Elevat / Per la lana o lo Ròca-fòrt. 8- Rendra lusent.

A- Dins la Suze o l'Avèze. B- Se fan pas sens casar d'èus. C- Nòta / Per aprendre un mestier aprep lo bac. D- Per sentir / Vin dau Piemont. E- Perturba. F- Bóitia per votar / País d'Euròpa. G- Diu d'Egipte / biscueit / Per respirar. H- Aidaa.

Solucion paja 7

Per legir

Dos liures que nos venon dau Peirigòrd lemosin. Una noveutat de 2015 e un autre un pauc melh vielh, es de 2007, mas qu'es jamai tròp tard per legir un bon liure.

Chamin de copagòrja, Joan Ganhaire, IEO Edicions-Novelum, 2015.

A legir lo titre auretzh comprès que se tracta aici d'un roman policier. Pareis dins la colleccion *Crimis* de las edicions IEO. Avem 'quí lo retorn dau comissari Darnauguilhem e de son equipa, Barbancés, Ben Amrhane, Peironin e los autres qu'avetz coneisseguts si avetz legit lo romans precedents : *Sorne trasluc*, *Las tòrnas de Giraudon*, *V'autres que m'avetz tuada*. Si los avetz pas legit, avetz de bravas velhaas de ratrapatge davant vos. E ne'n saretz pas maucontents.

Dins 'questo quatresme volume, Darnauguilhem, que se repiala après una operacion dau janolh, fai la rencontra d'un joine que sòrt de set ans de preson per un murtre qu'as pas comés. Decida de corrijar l'injustícia e se lança, despuei son « lieit de dolor », a la rechercha dau vrai murtrier. Coma totjorn, l'afar, pas tant simple qu'aquò, esvelha de las vielhas istòrias pas tant gentas.

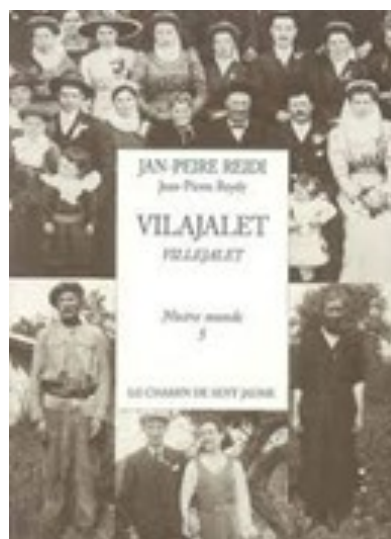
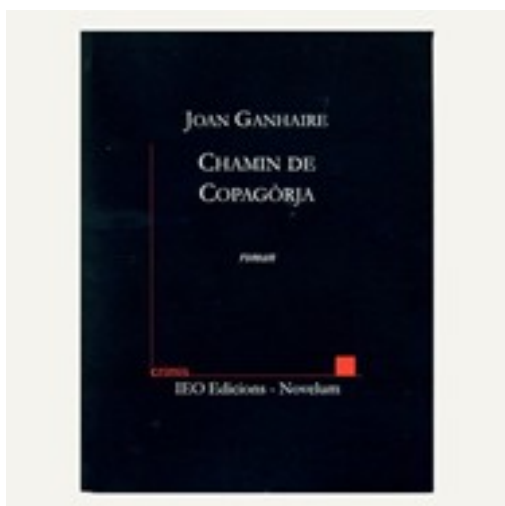
Vilajalet, Jan-Peire Reidi, Lo chamin de Sent Jaume, 2007.

Vilajalet, qu'es un vilatjon dau país de Nontron en Peirigòrd. I a la Joannà, la grand-maire de l'autor : *Qu'es ela que m'a fait veire la vita coma 'l'es, qu'es los mesmas uelhs clars, doç e onestes que vòle permenar sus las prumeiras annadas que ai viscudas au país. M'es 'vis que chasque mot occitan que escrive, 'qu'es la votz pura, francha e bien pausada de la Joannà que lu ditz. Ne podrai pas vos donar la musica de la linga occitana sus las bocas de la Joannà, mas vos donarai benleu un pitit l'esperit de sas paraulas*. E i a los autres, la familha, los vesins. Lo grand-paire que sarà lo promeir mòrt de l'enfant que zò conta. Lo paire, segond mòrt, 'na mòrt vouguá. Que vai chanjar sa viá, a quel enfant. Dau domestica que devia èstre ne'n farà un professor.

Lo professor, retiraa venguá, nos ditz son monde. Dins lur lenga. La siá.

Jan-Peire Reidi apareis dins lo film *Lenga d'amor* de Patric Lavaud que veguèrem per las Jornaas occitanas de 2014.

M.N.

Per Charrèiras

Aquí, aquò se complica. Tres mots per baptisar una maison. E verament l'òm sap pas de qu'un latz préner las veiàs.

En francés, l'**abi** fai pensar a l'*abri* qu'aniriá pas tant mau per dire una maison. Mas qu'es ben torçut coma explicacion. Perqué aquela persona auriá essublat la « r », i a pas de rason, e a l'escòla i an ben apres a escriure lo francés. E puei, **uradou**, de qué seriá un « *abri uradou* » ? En avisant un pauc melh la fòto l'òm pòt veire un trema sus la **ï** ! Siem en plen pastis, fau tot reprèner daube nòstra linga.

Veiquià un propietari qu'ama la linga de son país e li ten. A doncas decidat de baptisar sa maison (dins son caire diriá son « ostau ») daube un mot de sa linga. Mas d'assurat, a l'escòla li an pas apres la linga de son país, doncas la sap pas escriure. De que nos vòu doncas dire daube son : L'ABÏ URADOU ?

En se recuolant un pauc, l'òm ve qu'aquesta maison es apoiaa contra un grand bachàs cuvert que deviá ben servir per abeurar las bèstias. E justament dins aqueste país apelan quò un « abeurador »... que se dèu prononciar : *abiuradou*

Nosautres avem beure, abeurar, mas avem perdut l'abeurador (abeuraor), o l'avem gaire empleiat per çò que lo « bachàs » que nos avian laissat los gallés (gaulois) nos plasiá tant melh.

G.B.

Per Rire

Una istòria coma las amavan talement nòstres ancians. Aquela d'aquí se contava mai dau latz d'ès Tolosa.

Los pertus

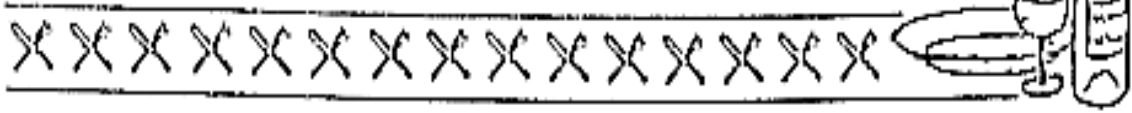
Dins una paura glhèisa de campanha, un pauc a l'abandon, lo curat preschava.

En fàcia de la chièra un vitrau èra pertusat, mancavan de morceus de veire. Un grand còp de vent bofèt e quantitat de fòlhas mòrtas rintrèran e revolumèran de pertot dins aquesta glhèisa.

En meme temps una paura vielha s'èra laissaa anar a vessar. Un pauc sord, lo curat aviá ren auvit mas veia que tot lo monde èran a rire e se figurava que rian per causa lo còp de vent.

« *Mes frères, diguèt alara, ne riez plus... e achabèt dins salinga, deman farai bochar tots los pertus !* »

LO BEURE E LO MINJAR ...

SOPA FREDA A LAS COCORDETS

Par Lucette Rouchier

Per 4 personas :

- 1 Quilò de cocordetas.
- 8 porcions de fromatge fondut.
- 1 cube de bolhon de pola
- ½ l. d'aiga.
- 8 fuèlhas de baselic de chaplar
- sau e pebre.

- . Lavar e copar grossierament (sans despelar) las cocordetas.
- . Far cuire daube l'aiga e lo bolhon de pola. Quand las cocordetas son cuèitas :
- . Ajotar lo fromatge. Mesclar daube lo « mixeur », pebrar.
- . Verifiar l'assasonament, si de besonh botar un pauc de sau (lo fromatge e lo bolhon son déjà salats).
- . Laisser franc refresir e servir dans de pichòts bòls. Saupodrar daube lo chapladís de baselic.

Nota : Questa sopa es déliciosa freda mas, se pòt tanben minjar chauda.
Povètz remplaçar lo fromatge fondut per de chabra fresc « maté ».

Vocabulari : **Cocordeta** : corjeta. **Fromatge fondut** = Vache qui rit ou similaire. **Fromatge « maté »** = Fromage bien égoutté.

Tornar faire (suïta de la paja 1)

Es Sant-Victor, lo Jean Dodet es prompte a tornar faire. Promèira reünion lo 5 d'octòbre.

Es Arràs, quò serà los jòus, 18h-19h30, tots los quinze jorns. Mai d'informacions : 0475088158. Començament lo 8 d'octòbre. Animator : Gérard Betton.

Es Tornon, veire lo programa de l'U.P.V.H.

Una conferéncia lo 22 octòbre : Cultura occitana d'aici, l'escrit occitan en nòrd Ardecha (1884-2015)

Tres sessions de 4 cors de 18h-19h30, au licèu Marius Bouvier :

4, 18/11 e 2, 16/12. Animator Marc Nouaille

6, 20/01 e 3, 10/02. Animator Denis Capian

2, 16, 30/03 e 13/04. Animator Gérard Betton

Solucion daus mots crosats :

1- JOENTURA. 2- AM. ARRAS. 3- NELSON. 4- CLA. BALI. 5- IE. AL. US. 6- ATISAR. 7- NAUT. FEA. 8- ASTICARA.

A- JANCIANA. B- OMELETAS. C- LA. IUT. D- NAS. ASTI. E- TROBLA. F- URNA. RFA. G- RA. LU. ER. H- ASSISTAA.

Divendres 11 de setembre 20 h
Espectacle (Sant-Farcian, sala de las festas)

Joseta etc...

« Una abelha barjaca... e tòrna faire lo monde... 36 jorns d'una viá... »
presentat per lo *Collectif Citoyen du Pays de Saint-Félicien*.

Dissande 12 de setembre

Lo País de Sant-Farcian, vibracions dau monde

9 h- 18 h : **Circuits de descuberta** (gratis)

Uvert en tots los abitants per faire descubrir quauques saver-faire dau País de Sant-Farcian

depart 9h sala de las festas d'es Sant-Farcian (minibus e co-veituratge)

Circuit n°1 : De l'arbre a la taula

... Entremei chastanheira, seita, ebenistariá... Contacte : 06 70 67 82 68

Circuit n°2 : Arts e artisans

... Fromatge, peiras, caligrafia, bogias... Contacte : 06 59 48 19 82

20 h 30 : « **Los sons dau monde** » (concèrt dins la gleisa d'es Vaudavent)
daube : Còr berbère Anza N'Taos Amrouche / Corala d'es Colombier / Duo d'òc (Ugueta e Marc)

... Dau berbère a l'occitan e en multiplas lengas, autorn de la chantaira berbèra Taos Amrouche e de nòstra Marie Mourier, dins nòstras memòrias daube lurs textes e lurs chançons.

Diumenja 13 de setembre es Vaudavent

Terraire au vilatge 10 h-18 h

Marchat païsan Estandes artisans

Los productors presentan lurs produits de la terra, de l'amarina, dau boesc, de la peira...

Inauguracion oficiala 11h30. Batucadà.

Begú (produits locaux)

Exposicions

Animacions : Dessenshaus enfants de las escòlas, Fotòs, Esculturas...

Degustacions : fromatges, vins, foiassa...

Vesitas guidaas :

La gleisa e lo vilatge (13h30 e 15h30)

Sus las piaas de Marie Mourier (14h30). Parlarem En Vivarés.